

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2920/2022
08.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Рајачић, адвокат из ..., против туженог Института за плућне болести Војводине, Сремска Каменица, кога заступа пуномоћник Вера Грбовић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2253/22 од 25.05.2022. године, у седници одржаној 08.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2253/22 од 25.05.2022. године, тако што се ОДБИЈА жалба тужиље и потврђује пресуда Основног суда у Новом Саду П1 2344/21 од 17.02.2022. године, и ОДБИЈА захтев тужиље за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженом на име накнаде трошкова ревизијског поступка исплати 18.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 2344/21 од 17.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да јој за период од 01.06.2018. године до 31.12.2020. године на име накнаде трошкова за исхрану у току рада исплати износ од 84.295,25 динара, са законском затезном каматом од 02.02.2022. године до исплате, на име законске затезне камате на износ главног дуга на име исхране у току рада за период од дана доспелости сваког појединачног износа до 01.02.2022. године износ од 18.818,24 динара, на име накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора износ од 71.649,87 динара, са затезном каматом од 02.02.2022. године до исплате, као и на име законске затезне камате на износ главног дуга на име регреса за коришћење годишњег одмора за период од дана доспелости сваког појединачног износа до 01.02.2022. године износ од 15.415,73 динара, и да јој накнади трошкове парничног поступка. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да туженој накнади парничне трошкове у износу од 30.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2253/22 од 25.05.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена и обавезан тужени да тужиљи за период од 01.06.2018. године до 31.12.2020. године, исплати: на име накнаде трошкова

за исхрану у току рада износ од 84.295,25 динара са законском затезном каматом од 02.02.2022. године до исплате и обрачунату затезну камату до 01.02.2022. године у износу од 18.818,24 динара, накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора у износу од 71.649,87 динара са законском затезном каматом од 02.02.2022. године до исплате и обрачунату законску затезну камату до 01.02.2022. године, у износу од 15.415,73 динара, као и у делу одлуке о трошковима поступка тако што је обавезан тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 53.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 30.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ...18/20) па је нашао да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је у утуженом периоду била у радном односу код туженог на неодређено време, на радном месту ... са пуним радним временом, са коефицијентом за обрачун плате од 7,34. У спорном периоду тужени је тужиљи обрачунавао и исплаћивао зараду тако што је основицу, коју објављује Влада Републике Србије, множио коефицијентом радног места на основу метода обрачуна плате у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01 ... 86/19, који се примењује од 18.06.2001. године), према ком закону се додаци за регрес и исхрану у току рада за запослене код туженог нису посебно обрачунавали и исплаћивали, јер су садржани у коефицијенту радног места. Пошто је тако добијена висина основне плате, у спорном периоду, била нижа од износа минималне зараде, тужени је тужиљи сваког месеца вршио корекцију плате до износа минималне зараде, па је тужиљи у спорном периоду, исплаћивана плата у висини минималне зараде. У обрачунским листама плата тужиље није исказивана као посебна ставка накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Висина потраживања на име накнаде трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака за економско-финансијску област (дате су три варијанте), а чију рачунску тачност је суд прихватио (тужбени захтев је опредељен у складу са другом варијантом).

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев из разлога што су у коефицијенту за обрачун плате садржане и накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, уз додатну аргументацију да Посебним колективним уговором за здравствене установе („Службени гласник РС“ бр. 1/15 ... 58/20), чији је оснивач Република Србија,

аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе није предвиђено ово право запослених.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев, закључивши да у износу минималне зараде, по дефиницији из члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима, јавним службама прописано да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а ставом 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По мишљењу другостепеног суда, у ситуацији када је тужени тужиљи исплаћивао минималну зараду следи да тужиљи није исплаћена накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, па је тужени дужан да јој те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем, а према критеријумима у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији, који су били важећи у истом временском периоду на који се односи и предметно потраживање тужиље.

По оцени Врховног касационог суда, становиште другостепеног суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Закон о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 24/91... 83/14, који се примењује од 01.01.2019. године) прописује да се под јавном службом сматрају установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом, који обављају делатности, односно послове којима се остваривање права грађана, односно задовољавање потребе грађана и организација, као и остваривање и другог законом утврђеног интереса у одређеним областима (члан 1). Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области: образовања, науке, културе, физичке културе, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе (члан 3. став 1). Установу, предузеће и други облик организовања за обављање делатности односно послова из члана 3. овог закона могу основати: Република, аутономна покрајина, град, општина и друга правна и физичка лица (члан 4).

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. На основу одредбе члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“,

бр. 1/2015 и 3/2018), као и Посебан колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 96/19 и 58/20) у одредби члана 91. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плате, коефицијента са којим се множи основица, додатка на плату, обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата, и дела плате по основу радног учинка, у складу са законом (став 2), да основна плата припада запосленом кој ради пуно радно време или радно време које се сматра пуним радним временом (став 3). Одредбом члана 102. важећег ПКУ, предвиђена су само права запосленог на накнаду за долазак и одлазак са рада, право на накнаду трошкова за време проведено на службеном путу у земљи, за време проведено на службеном путу у иностранству, као и за трошкове исхране за време проведено на службеном путу у земљи (дневнице за службено путовање у земљи), а што је било предвиђено и одредбом члана 101. раније важећег ПКУ.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17), у одредби члана 111. ставови 1. и 2. прописано је да запослени има право на минималну зараду за стандардни учинак и време проведено на раду, а да се минимална зарада одређује на основу минималне цене рада утврђене у складу са овим законом, времена проведеног на раду и пореза и доприноса који се плаћају из зараде; чланом 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка 6), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 58/14), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 13. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у здравственим установама.

У конкретном случају, тужилца је запослена у здравственој установи, па се на утврђивање и обрачун њене плате, као и накнада и додатака по основу рада примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорностим запослених нису другачије уређени. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додаток за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног Закона искључује примену опште норме из Закона о раду. Посебним колективним уговором за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 1/15 и 3/18),

као и Посебним колективним уговором за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 96/19 и 58/20) није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закон о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужиле. Тај основ не постоји ни у општем акту. Стога је правилан закључак првостепеног суда да тужиле не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту њене плате, па је стога чињеница да јој је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада (као она основна плата која се исплаћује у тој висини у ситуацији када је била нижа од минималне зараде) без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Како је поводом ревизије туженог преиначена побијана другостепена пресуда и одбијена жалба тужиле, то је другостепена пресуда преиначена и у погледу одлуке о трошковима, тако што је потврђена и одлука о трошковима првостепеног поступка и одбијен захтев тужиле да се обавезе тужени да јој накнади трошкове парничног поступка.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Тужени је успео у поступку по ревизији па му, на основу одредбе члана 153. став 1, 154. и 163. став 2. ЗПП припадају опредељени трошкови ревизијског поступка, и то: за састав ревизије 18.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ове парничне радње.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић